

J. Kalinowski

"Główne zagadnienia filozofii. T. 1-2",
pod red. Władysława Krajewskiego,
Warszawa 1966 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 4/1, 137-138

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Podczas gdy krawat Apulejusza obejmuje 24 prawa opozycji, sześciobok Roberta Blanché liczy ich 36. W oparciu o aksjomat Ax i cztery wyżej podane definicje bez trudu dowodzi się 35 teorematów. Teoria posiada wiele modeli. Jednym z nich jest fragment logiki norm objęty systemem K_1 z *Teorii zdań normatywnych*². Analogiczną interpretację znajdujemy w *Logicznych podstawach prawoznawstwa* prof. Zygmunta Ziemińskiego³. Książka jego, wcześniejsza od *Structures Intellectuelles* opiera się nie wprost na artykułach R. Blanché, których, pisząc swe *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, jeszcze nie znał, lecz na omawiającym je w swym *Saggio sulla completezza degli ordinamenti giuridici* Amedeo G. Conte⁴. Inną znów interpretację teorii Roberta Blanché stanowi logika wartości Edmunda Husserla (odpowiednio uzupełniona)⁵. Można przypuszczać, iż z uwagi na zastosowania możliwe w najrozmaitszych dziedzinach heksagonalna teoria opozycji obudzi szerokie zainteresowanie specjalistów.

J. Kalinowski

Główne zagadnienia filozofii. Praca zbiorowa pod redakcją Władysława Krajewskiego. Tom I. *Ontologia*. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Zbysława Horbaczewskiego, Warszawa 1967 ss. 316. Tom II. *Teoria poznania*. Materiały do ćwiczeń pod redakcją Załmy Putermana, Warszawa 1966, ss. 355.

Główne zagadnienia filozofii są wypisami mającymi dostarczyć kierownikom i uczestnikom ćwiczeń prowadzonych dla studentów wydziałów przyrodniczych uniwersytetów, a także pewnych innych uczelni, na których wykłada się filozofię marksistowską, materiałów w formie fragmentów pism filozofów dawniejszych i nowszych. Jest to inicjatywa, z punktu widzenia dydaktycznego, bardzo pożyteczna. Co zaś tyczy krytyki, to przedmiotem jej, z istoty rzeczy, staje się dobór tekstów. Podkreślić należy, że wydawcy: W. Krajewski, Z. Horbaczewski i Z. Puterman, starają się nie tylko o nadanie ich antologii charakteru pomocy naukowej w nauczaniu

² J. KALINOWSKI, *Teoria zdań normatywnych* (*Studia Logica* I (1953), s. 113—146), § 2, s. 119—127.

³ Z. ZIEMIŃSKI, *Logiczne podstawy prawoznawstwa*, Warszawa 1966, Wydawnictwo Prawnicze, s. 104.

⁴ A. G. CONTE, *Saggio sulla completezza degli ordinamenti giuridici*, Torino, G. Giappichelli, 1962, parte prima.

⁵ G. KALINOWSKI, *La logique des valeurs d'Edmund Husserl* (*Archives de Philosophie du Droit* XIII (1963) — w druku).

filozofii marksistowskiej, ale i o wszechstronność. Dowodem tego jest fakt, iż w wypisach sąsiadują ze sobą „idealści” (w marksistowskim słowa znaczeniu) i materialści, neopozytywiści lub tomiści i marksiści. Mimo to najbardziej dyskusyjnym wydaje się właśnie wybór autorów, względnie, jeśli kto woli, inne przedstawienie sprawy, pewne luki. W przedmowie wzmiankowane jest uprzednie ukazanie się tomu poświęconego zagadnieniom filozoficznym biologii i zapowiedziane ukazanie się dalszych tomów. Na tym miejscu mowa jednak tylko o tomie I i II.

Jasne jest, że nie sposób było zestawić teksty wybrane wszystkich ważniejszych filozofów związanych z ontologią i teorią poznania. Tym niemniej nieobecność pewnych filozofów dziwi, I tak na przykład, w zbiorze materiałów do ćwiczeń dla studiujących filozofię marksistowską nie ma żadnego tekstu Hegla (poza cytatami, które spotkać można we fragmentach piszących o nim, a znajdujących się w antologii)! Weźmy inny wypadek. W *Teorii prawdy* (t. II, cz. III) na próżno szuka się jakiegoś ustępu z Heideggera *Vom Wesen der Wahrheit* czy z Jaspersa *Von der Wahrheit*, by nie mówić już o Tarskiego *Pojęciu prawdy w językach nauk dedukcyjnych*, którego § 1 (ss. 4 do 15) i zakończenie (ss. 114 do 116) bardzo byłyby na miejscu, lub *The Semantic Conception of Truth and the Foundations of semantics*, którego cała pierwsza część mogłaby na dobrą sprawę być przytoczona. Ogólnie biorąc, mimo wyraźnego wysiłku w kierunku możliwie pełnego i obiektywnego zestawu tekstów, całość wydaje się jeszcze za mało wszechstronna, zwłaszcza w zakresie filozofii współczesnej (egzystencjalizm i fenomenologia a także filozofia analityczna — jeśli nazwy tej nie rozciągać na neopozytywistów sensu stricto — są całkiem nieobecne).

Nieporównalnie lepiej przedstawia się marksistowski aspekt publikacji. Z jednej bowiem strony najwięcej miejsca zajmują teksty teoretyków marksizmu i ich współczesnych komentatorów czy kontynuatorów. Z drugiej zaś na stronicach *Głównych zagadnień filozofii* zdają się sprawdzać słowa Marksa i Lenina, według których, jak wiadomo, materializm dialektyczny nie potrzebuje żadnej filozofii stojącej ponad innymi naukami tak, że z dawnej filozofii pozostają tylko nauka o myśleniu i jego prawach, tj. logika i dialektyka, gdyż wszystko inne rozplywa się w pozytywnej nauce, tej, której Marks zapowiadał ostateczną jedność pisząc: „(...) nauki przyrodnicze będą obejmowały naukę o człowieku, a nauka o człowieku nauki przyrodnicze: będzie istniała już tylko jedna nauka”¹.

J. Kalinowski

¹ K. MARKS, *Ekonomia polityczna i filozofia*, 4, IX, s. 36 (według wydania francuskiego K. MARX, *Oeuvres complètes*, traduit par J. Molitor, t. VI, Paris, Alfred Costes, 1937, ss. 5—135).